

فهرست

- ۱ مقدمه‌ای بر آرایه‌های ادبی.
- ۲ راهنمای درس به درس آرایه‌های ادبی.

آرایه‌های ادبی لفظی

- ۳ واج‌آرایی (نغمهٔ حروف)
- ۶ تست‌های تمرینی واج‌آرایی (نغمهٔ حروف)
- ۸ سجع (تسجیع)
- ۱۱ ترصیح
- ۱۳ تست‌های تمرینی سجع
- ۱۵ جناس همسان (تام)
- ۱۶ واژه‌های ایهام‌برانگیز
- ۲۳ جناس‌های ناهمسان (ناقص)
- ۲۷ تست‌های تمرینی جناس

آرایه‌های ادبی معنوی

- ۳۳ مراعات نظیر (تناسب)
- ۳۵ تست‌های تمرینی مراعات نظیر (تناسب)
- ۳۷ تضاد (طباق)
- ۳۹ تست‌های تمرینی تضاد (طباق)
- ۴۱ متناقض‌نما یا تناقض (پارادوکس)
- ۴۶ تست‌های تمرینی متناقض‌نما یا تناقض (پارادوکس)
- ۵۱ ایستگاه دوره‌ای ۱
- ۵۱ عکس (قلب)
- ۵۱ لف و نشر
- ۵۳ آزمون دوره‌ای ۱
- ۵۵ آزمون دوره‌ای ۲

۵۷	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱
۵۹	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۲
۶۱	◀ تلمیح
۶۲	◀ تلمیح‌های رایج
۶۶	تست‌های تمرینی تلمیح
۷۰	◀ تضمین
۷۱	تست‌های تمرینی تضمین
۷۳	◀ اغراق (مبالغه، غلو)
۷۷	تست‌های تمرینی اغراق (مبالغه، غلو)
۸۱	◀ حسن تعلیل
۸۴	تست‌های تمرینی حسن تعلیل
۸۸	◀ مثل، تمثیل و اسلوب معادله
۸۸	◀ مثل
۸۸	◀ تمثیل
۸۹	◀ اسلوب معادله
۹۵	تست‌های تمرینی اسلوب معادله
۹۹	◀ ایهام
۱۰۵	تست‌های تمرینی ایهام
۱۰۹	◀ ایهام تناسب
۱۱۵	تست‌های تمرینی ایهام تناسب
۱۲۱	ایستگاه دوره‌ای ۲
۱۲۲	آزمون دوره‌ای ۳
۱۲۴	آزمون دوره‌ای ۴
۱۲۶	آزمون دوره‌ای ۵
۱۲۸	آزمون دوره‌ای ۶
۱۳۰	آزمون دوره‌ای ۷
۱۳۲	آزمون دوره‌ای ۸
۱۳۴	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۳
۱۳۶	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۴
۱۳۸	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۵
۱۴۰	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۶
۱۴۳	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۷
۱۴۵	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۸

- ۱۴۹..... فرایند تشبیه. ◀
- ۱۴۹..... آرایه تشبیه. ◀
- ۱۵۶..... اضافه تشبیهی. ◀
- ۱۵۶..... اضافه‌های تشبیهی رایج. ◀
- ۱۵۹..... تست‌های تمرینی تشبیه. ◀
- ۱۶۷..... مجاز. ◀
- ۱۶۸..... مجازهای رایج در ادبیات فارسی. ◀
- ۱۷۲..... تست‌های تمرینی مجاز. ◀
- ۱۷۵..... استعاره مصرحه (نوع اول). ◀
- ۱۷۷..... استعاره‌های رایج. ◀
- ۱۸۴..... تفاوت مجاز و استعاره مصرحه. ◀
- ۱۸۵..... استعاره مکنیه (نوع دوم). ◀
- ۱۸۷..... اضافه استعاری. ◀
- ۱۸۹..... تفاوت اضافه استعاری و اضافه تشبیهی. ◀
- ۱۹۲..... تفاوت اضافه استعاری و اضافه اقترانی. ◀
- ۱۹۳..... تست‌های تمرینی استعاره. ◀
- ۲۰۲..... کنایه. ◀
- ۲۰۶..... تفاوت مجاز و کنایه. ◀
- ۲۱۱..... تست‌های تمرینی کنایه. ◀
- ۲۱۶..... تشخیص (آدم‌نمایی، Personification). ◀
- ۲۲۰..... تست‌های تمرینی تشخیص (آدم‌نمایی، Personification). ◀
- ۲۲۴..... حس آمیزی (synaesthesia). ◀
- ۲۲۸..... تست‌های تمرینی حس آمیزی (synaesthesia). ◀
- ۲۳۲..... ایستگاه دوره‌ای ۳. ◀
- ۲۳۲..... الگوهای طرح تست. ◀
- ۲۴۱..... آزمون دوره‌ای ۹. ◀
- ۲۴۳..... آزمون دوره‌ای ۱۰. ◀
- ۲۴۵..... آزمون دوره‌ای ۱۱. ◀
- ۲۴۷..... آزمون دوره‌ای ۱۲. ◀
- ۲۴۹..... آزمون دوره‌ای ۱۳. ◀
- ۲۵۱..... آزمون دوره‌ای ۱۴. ◀
- ۲۵۳..... آزمون دوره‌ای ۱۵. ◀
- ۲۵۵..... آزمون دوره‌ای ۱۶. ◀

۲۵۷	آزمون دوره‌ای ۱۷
۲۵۹	آزمون دوره‌ای ۱۸
۲۶۱	آزمون دوره‌ای ۱۹
۲۶۳	آزمون دوره‌ای ۲۰
۲۶۵	آزمون دوره‌ای ۲۱
۲۶۷	آزمون دوره‌ای ۲۲
۲۶۹	آزمون دوره‌ای ۲۳
۲۷۱	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۹
۲۷۳	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۰
۲۷۵	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۱
۲۷۸	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۲
۲۸۱	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۳
۲۸۴	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۴
۲۸۶	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۵
۲۸۹	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۶
۲۹۲	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۷
۲۹۴	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۸
۲۹۷	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۱۹
۲۹۹	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۲۰
۳۰۲	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۲۱
۳۰۵	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۲۲
۳۰۸	پاسخ تشریحی آزمون دوره‌ای ۲۳

مقدمه‌ای بر آرایه‌های ادبی

تعریف آرایه‌های ادبی: به هماهنگی‌هایی آوایی یا معنایی گفته می‌شود که رعایت آن‌ها در ادبیات بر زیبایی و جنبه هنری اثر می‌افزاید. برای درک بهتر تعریف بالا به دو نمونه زیر توجه کنید.

نمونه نخست:

□ «هر گوشه یکی مستی دستی زده بر دستی / وان ساقی هر هستی با ساغر شاهانه» «مولوی»

در این بیت تناسب آوایی (لفظی) میان سه واژه «مستی»، «دستی» و «هستی» طنین موسیقایی زیبایی را پدید آورده است؛ همچنین تکرار پی‌درپی واج /س/ در طول بیت، بر موسیقی درونی و خوش‌نوایی آن افزوده است.

نمونه دوم:

□ «دل همچو سنگت ای دوست به آب چشم سعدی / عجب است اگر نگردد که بگردد آسیابی» «سعدی»

تشبیه دل به سنگ، که کنایه از بی‌رحمی است، نه تنها در ادبیات فارسی بلکه در گفتارهای عادی فارسی‌زبانان نیز کاربرد دارد و نمی‌توان چنین تشبیهی را نشانه نوآوری و آفرینش هنری شاعر دانست؛ اما هنگامی که شاعر از بسیاری آب چشمش (اشک چشمانش) سخن به میان می‌آورد و آن را به حدی توصیف می‌کند که می‌توان سنگ آسیابی را با آن به گردش درآورد، تشبیه دل معشوق به سنگی که حتی با وجود این همه اشک نمی‌چرخد و تغییر نمی‌کند، تناسب «معنایی» بسیار زیبا و دلنشینی میان «سنگ»، «آب» و «آسیاب» پدید می‌آورد که نشانه نبوغ و توان بالای هنری شاعر است.

هم‌چنین در این بیت، همسانی لفظی میان «نگردد» و «بگردد» که هر یک در معنایی جداگانه به کار رفته‌اند (نگردد: تغییر نکند و نرم نشود // بگردد: بچرخد) بر روابط معنایی و آوایی این بیت افزوده است.

به آن دسته از آرایه‌های ادبی که از تناسب‌های آوایی (لفظی) میان واژه‌ها پدید می‌آیند، آرایه‌های ادبی لفظی (صنایع بدیعی لفظی) و به دسته دوم که بر پایه تناسب‌های معنایی واژه‌ها شکل می‌گیرند، آرایه‌های ادبی معنوی (صنایع بدیعی معنوی) گفته می‌شود.

حال که با مفهوم و دسته‌بندی آرایه‌های ادبی در شکل کلی آن آشنا شدید، ابتدا در فهرستی، مواردی را که هر یک از آرایه‌ها در کتاب درسی تان مطرح شده است برایتان می‌آوریم و سپس به بررسی آن‌ها به صورت جداگانه خواهیم پرداخت.

راهنمای درس به درس آرایه‌های ادبی

سال / درس	آرایه
	یازدهم: درس ۳
	واج‌آرایی
دهم: درس ۷ یازدهم: درس ۹ دوازدهم: درس ۷	سجع
دهم: درس ۱۴ یازدهم: درس ۱ دوازدهم: درس ۶	جناس تام
دهم: درس ۱۴	جناس ناقص
دهم: درس ۱۷ / ۱۸	مراعات نظیر
دهم: درس ۸	تضاد
یازدهم: درس ۵	پارادوکس
دوازدهم: درس ۳ / ۹ / ۱۴	تلمیح
دهم: درس ۸	تضمین
دهم: درس ۱۱ / ۱۲	اغراق
یازدهم: درس ۱۰ دوازدهم: درس ۵	حسن تعلیل
دهم: درس ۲ / ۱۳ دوازدهم: درس ۸	مثل
دوازدهم: درس ۶	تمثیل
دوازدهم: درس ۶	اسلوب معادله
دهم: درس ۶	ایهام
دهم: درس ۳ / ۷ / ۱۱ / ۱۷ یازدهم: درس ۳ / ۶ / ۸ / ۹ / ۱۱ / ۱۵ دوازدهم: درس ۱ / ۷ / ۱۰ / ۱۴	تشبیه
دهم: درس ۱ یازدهم: درس ۲ / ۱۲ / ۱۸ دوازدهم: درس ۳۰ / ۱۲	مجاز
دهم: درس ۹ یازدهم: درس ۷ / ۱۴ / ۱۵ دوازدهم: درس ۵	استعاره
دهم: درس ۵ / ۹ / ۱۰ / ۱۱ / ۱۳ / ۱۷ یازدهم: درس ۱ / ۷ / ۸ / ۹ / ۱۴ / ۱۵ / ۱۶ / ۱۸ دوازدهم: درس ۳ / ۷ / ۱۱ / ۱۲ / ۱۶	کنایه
دهم: درس ۱۷ یازدهم: درس ۹ / ۱۱ / ۱۶	تشخیص
دهم: درس ۱ یازدهم: درس ۳ دوازدهم: درس ۱۱	حسن آمیزی